7/7046

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Siyaset Planlama Genel Müdür Yardımcılığı

ÇOK İVEDİ/SÜRELİ

Sayı : 026.21/2002/SPGY/183193
Konu : Yazılı Soru Önergesi

17.05.2002
SÜRELİ - ÇOK İVEDİ

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: 1 Mayıs 2002 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/7046/35024 sayılı yazıları.

İstanbul Milletvekili Sayın Bülent Akarcalı'nın yazılı soru önergesinin yanıtı ilişikte sunulmuştur.

Saygılarımla arzederim.

İ CEM

İsmail CEM
Bakan

EK: Soru önergesi yanıtı (2 nüsha)

7/7046

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ SAYIN BÜLENT AKARCALI'NIN YAZILI SORU ÖNERGESİ

SORULAR:

1. Rusya Federasyonu'nun Karadeniz kıyısındaki Krasnodar şehrinde yerleşik Ahıska Türkleri yeni bir sürgün tehdidiyle karşı karşıyadır. Bu sürgünü önlemek için ne gibi girişimlerde bulunmayı düşünmektesiniz?
2. Gürcüler, 1999'da Avrupa Konseyi'ne üye olurken 2 yıl içinde Ahıska Türkleri'nin Gürcistan'a geri dönüp Gürcistan vatandaşı olabileceklerine dair bir yasa çıkartmayı ve 12 yıl içinde bu süreci tamamlamayı taahhüt etmiştir. Gürcistan'ın bu taahhüdünü yerine getirmesi için ne gibi çalışmalarda bulunmayı planlamaktasınız?

YANITLAR:

Sovyetler Birliği döneminde Stalin tarafından 1944 yılında anavatanları olan Gürcistan'ın Ahıska (Mesket) bölgesinden sürgün edilen ve bugüne kadar anavatanlarına dönemeyen yegane topluluk Ahıska Türkleri'dir. Ahıska Türkleri eski SSCB coğrafyasına yayılmış olup, halen Rusya Federasyonu'ndaki toplam nüfusları 70.000 civarındadır.

1. Rusya Federasyonu'nun Krasnodar bölgesinde yaşamakta olan 15.000 kadar Ahıska Türkü'nün büyük çoğunluğu bölgeye Sovyetler Birliği döneminde Haziran 1989'da yaşanan Fergana olayları sonrasında göç etmiştir. Olayları takiben yayınlanan bir Başbakanlık Kararnamesi çerçevesinde, Özbekistan'daki 17.800 kadar Ahıska Türkü Rusya'daki 6 bölgeye (Voronej, Orlov, Kursky, Tversky, Smolensky ve Belgogradskoy) nakledilmiştir. Ancak, Fergana olayları sonrasında 1989 yılında 5000 Ahıska Türkü kendi imkanlarıyla Stavropol ve Krasnodar eyaletlerine göç etmişlerdir. 1990 yılında ise 40.000 Ahıska Türkü Özbekistan'dan ayrılmış; bu grubun büyük çoğunluğu Kuzey Kafkasya'ya göç etmiştir. RF makamları resmi düzenleme hilafına bölgeye göç etmiş olan ve ellerinde SSCB kimliği bulunan Ahıska Türklerine, RF vatandaşlığı ve oturma izni vermekten imtina etmişlerdir.

   Bölgede ikamet etmekte olan Ahıska Türklerini hedef alan baskıların son dönemde tedricen artması, buna paralel olarak Krasnodar İl Meclisi'nin 26 Mart 2002 tarihinde bölgede ikamet etmekte olan yasadışı göçmenlerin sınırdışı edilmesini öngören Kararı kabul etmesi üzerine, konu Bakanlığımız tarafından çeşitli vesilelerle RF Dışişleri Bakanlığı'nın dikkatine getirilmiştir.

   Bu karar üzerine bir açıklama yapan BM Mülteciler Yüksek Komiserliği "Sınırdışı edilmesi planlanan kişilerin statüsünün RF mevzuatı açısından tartışılır olduğunu, eski SSCB vatandaşları olarak, 6 Şubat 1992 tarihli "Vatandaşlık" kanunu yürürlüğe girdiği zaman yasal olarak Rusya Federasyonu topraklarında yaşamakta olan Mesket Türkleri'nin, Rus vatandaşları olarak kabul edilmeleri gerektiğine inandıklarını ve bu yasal tutumun, Rusya Yüksek Mahkemesi dahil olmak üzere çeşitli düzeydeki mahkemelerce desteklendiğini belirtmiştir. Yüksek Komiserlik ayrıca, Moskova'nın 1998'de imzaladığı Ulusal Azınlıkların korunmasını öngören Avrupa Çerçeve Anlaşması'nın Mesket Türklerini de kapsadığını, dolayısıyla Mesket Türkleri'ne bu Anlaşma'nın maddeleri uyarınca davranılması gerektiğini dile getirmiştir.

Bu meyanda, Rusya Federasyonu makamları nezdinde yaptığımız girişimlerle, Rusya'nın AK taahhütlerine ters düşen Krasnodar İl Meclisi Kararının uygulamasının, sorun bölgede arzu edilmeyen mecralara sürüklenmeden önlenmesi gerektiği ve bölgede ikamet etmekte olan Ahıska Türkleri'nin sorunlarının çözümü için gerekli tedbirlerin alınacağını umduğumuz belirtilmiştir. Ayrıca, RF'de yaşayan 70.000 Ahıska Türkü içinde vatandaşlık alamayan tek grubun Krasnodar'daki grup olduğu ve SSCB'nin bir bölgesinden bir başka bölgesine hayatlarını kurtarmak için göç etmek zorunda kalan bu şahısların statülerinin başka ülkelerden bölgeye gelmiş kaçak göçmenlerle bir tutulamayacağı belirtilmiş ve halihazırda bölgede ikamet etmekte olan Ahıska Türkleri'nin kaygılarını giderici güvenceler verilmesinin uygun olacağını düşündüğümüz bildirilmiştir.

Buna ilaveten, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) Genel Kurulu'nun 22-26 Nisan 2002 tarihlerinde Strazburg'da yapılan 2002 Bahar Oturumu sırasında AK Bakanlar Komitesi'ne yazılı soru önergesi verilmek suretiyle RF'nin Krasnodar Bölgesinde yaşayan Ahıska Türkleri'nin durumunun Sayın Milletvekillerimizce Avrupa Konseyi platformuna taşınması Türkiye'nin Ahıska Türkleri'nin durumuyla ilgili girişimleri çerçevesinde kuşkusuz çok önemli bir gelişmedir.

2. Gürcistan, Ocak 1999'da Avrupa Konseyi'ne üye olurken yerine getirmeyi taahhüt ettiği yükümlülüklerden biri de "Ahıska Türkleri'nin Gürcistan'daki kendi topraklarına dönüşlerini sağlamak üzere, 2000 yılı Aralık ayı sonuna kadar gerekli yasal düzenlemeleri tamamlamak ve 12 yıl içinde, tedricen, geriye dönüşü sonuçlandırmak"tır. Daha sonra BM Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (UNHCR) telkini uyarınca, Gürcistan'ın Avrupa Konseyi'ne üyelik belgesine yasal düzenlemelerin 2001 yılı Nisan ayına kadar tamamlanması koşulu getirilmiştir. Gürcistan, bu yükümlülüğü nedeniyle AKPM Denetim Komisyonu ve Bakanlar Komitesi Denetim Süreci'yle tam işbirliği yapmayı kabul etmiştir.

Gürcistan yönetiminin, Ahıska Türkleri'nin ülkeye geri dönüşleriyle ilgili olarak başlattığı yasal düzenleme çalışmaları bağlamında, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin de maddi ve manevi desteğiyle "Genç Avukatlar Derneği" isimli kuruluş tarafından hazırlanan ve ilgili Bakanlıklar ve kuruluşlar tarafından değerlendirmeye alınarak "temel taslak" olarak kabul edilen bir yasa taslağı ortaya çıkmıştır. Sözkonusu taslak Gürcistan Hükümeti'nce Avrupa Konseyi'ne sunulmuştur. Gürcistan makamları ülkemizin de görüşlerini almak üzere yasa taslağını tarafımıza göndermişler ve görüşlerimizi içeren bir metin muhataplarımıza iletilmiştir. Tasarı, Avrupa Konseyi tarafından yetersiz bulunmuş ve tekrar gözden geçirilmek üzere Gürcistan Hükümeti'ne iade edilmiştir. Yapılan öneriler doğrultusunda bazı değişikliklere tabi tutulan yasa tasarısının bir kez daha görüşleri alınmak üzere AK'ne sunulması beklenmektedir.

Gürcistan'daki bazı çevrelerin, Ahıska Türklerinin Gürcistan'a topluca geri dönmeleri sonucunda, Abhazya ile Güney Osetya'daki çatışmalar nedeniyle göçmen durumuna düşen yaklaşık 300.000 Gürcü'nün ülke ekonomisine getirdiği sosyal ve ekonomik sorunlara yenilerinin eklenmesinden endişe duydukları, bazı Gürcü yetkililerin ise Gürcistan'ın halihazırda karşı karşıya bulunduğu çeşitli sorunların da etkisiyle, Ahıska Türklerinin geri dönüş sürecinin zamana yayılmasını ve Ahıska Türklerinin sadece anavatanları olan Samstke-Javakheti bölgesine değil, Gürcistan'ın geneline yerleştirilmesini tercih eden bir yaklaşımı benimsedikleri gözlenmektedir. Ahıska Türklerinin anavatanı olan ve bugün Samstke-Javakheti olarak adlandırılan bölgede yaşayan Ermeni nüfusun da Ahıska Türklerinin bölgeye yerleştirilmesine olumlu bakmadığı yönünde duyumlar alınmaktadır.

Ülkemiz açısından, Ahıska Türklerinin anavatanları olan Gürcistan'a dönüşlerinin sağlanması esastır. Özellikle Krasnodar'da yaşayan Ahıska Türklerine yönelik baskıların son dönemde daha da yoğunlaşması, Ahıska Türklerinin anavatanlarına geri dönüş sürecinde Gürcistan'ın yaklaşımını daha da ön plana çıkarmıştır. Uluslararası platforma taşınmış olan bu konunun Gürcistan'ın Avrupa Konseyi'ne üyeliği sırasında üstlendiği taahhütler çerçevesinde bir an önce çözümlenmesi önem taşımaktadır. Bu çerçevede Gürcistan'la ikili temaslarımızda Ahıska Türkleri konusu en üst düzeyde ele alınmaktadır.